

Seirekomisjoni tegevused 2010-2017

Renno Nellis

Eesti Ornitoloogiaühingu seirekomisjoni esimees
renno.nellis@eoy.ee

Eesti Ornitoloogiaühingu seirekomisjon moodustati 2010. aastal. Komisjoni eesmärgiks on juhatuse ja nõukogu nõustamine lindude seirega seotud küsimustes ning ühingu seireprojektide vajaduse ja metoodikate määramine. Lisaks on komisjoni üleandeks lindude seirega seotud tegevuste korraldamine (nt seirehange) ja tekkivate seiremetoodiliste või muude küsimuste arutamine ning lahendamine. Seirekomisjoni koosseis on 2017.a seisuga järgmine: Aivar Leito, Margus Ellermaa, Rein Nellis, Urmas Sellis, Indrek Tammekänd, Leho Luigujõe, Hannes Pehlak, Joosep Tuvi, Renno Nellis, Andrus Jair ja Jaanus Elts. Komisjoni liikmeteks on kutsutud kõik EOÜ linnuseirete projektijuhid. Komisjoni töö toimub nii seirekomisjoni listis, kui ka koosolekutel.

Lindude seireid on perioodil 2010–2017 toimunud erinevaid, kuid põhilised

seireprojektid on püsinud sarnastena. 2017. aastal tehti väga erinevaid linnustiku seireid, millest enamik on EOÜ vedada või kogub ühing suurema osa andmetest: haudelindude punktloendus, talilinnuloendused, röövlinnuseire, rähnide seire, kesktalvine veelinnuloendus, väikeste meresaares haudelinnustik, rannaniitude haudelinnustik, väikeveekogude seire sh jõelinnuseire, madalsoode ja rabade linnustik, metsisemängude loendused, metsakanaliste transektloendused, öölaulukuloendus, haned-luiged-sookurg rändekogumite seire, randa uhutatud lindude loendus, samuti kanakulli, kassikaku, rohunepe, väike-laukhane, kormorani ja rukkiräägu seire. Lisaks tehakse iga-aastaselt kotkaste ja must-toonekure seiret, mida korraldab Kotkaklubi. Erinevate linnuseirete kohta saab lugeda EOÜ kodulehelt <https://www.eoy.ee/node/131> ja seireveebist <http://seire.keskkonnainfo.ee/>. Klassikaliste linnustiku seireprojektidena ei käsitleta siin ülevaates talvist aialinnuvaatlust, suvist aialinnupäevikut, fenoloogilisi vaatlusi ja valge-toonekure loendust, kuigi need loendused annavad samuti olulist infot liikide arvukusemuutuste kohta.

Loetletud seireprojektid katavad umbes 80% (160 liiki) Eestis regulaarselt pesitsevatest liikidest, kelle kohta kogutakse iga-aastaselt piisav andmevalim liikide arvukusemuutuste (ja osaliselt ekstrapoleeritud arvukuste) selgitamiseks. Usaldusväärse seirega on hetkel katmata ligikaudu 20% liikidest (60 liiki), kelle hulgas on mõnikümmend tavalisemat pesitsejat, keda praegused seireprojektid hästi ei kata, nt nurmkana,

metskurvits, õõnetuvi, nõmmelõoke, rohe-lehelind, roohabekas ja koldvint. Lisaks on paarkümmend haruldast pesitsejat, kelle arvukusemuutuste kohta saab järjest paremini järeldusi teha juhuvaatluste alusel. Siit kõigile linnuhuvilistele soovitus kasutada eElurikkuse andmebaasi ja sisestada sinna kevad-suvised vaatlused koos pesitsuskoodidega.

Seirekomisjoni kõige suurema arengulise ja poliitilise mõjuga tegevus on olnud Natura2000 linnualade seire algatamine (joonis 1). Selleks koostati 2013. aastal „Natura 2000 kaitsealade võrgustikku kuuluvate linnualade linnustiku seire ettepanek ja seirekava aastateks 2013-24“ (käsikiri EOÜs). Selle ettepaneku sisuks on linnualadel perioodiliste – maksimaalselt 12 aastase intervalliga – linnustiku

kordusinventuuride teostamine kasutades standardiseeritud metoodikaid, et koguda andmeid kaitsekorralduslikult oluliste liikide arvukuse, ruumilise paiknemise ja arvukusemuutuste kohta. Lisaks sisaldab linnualade seireettepanek 15 loendusmetoodika detailset kirjeldust, mille alusel kordusinventuurid toimuvad. Selle raamdokumendi alusel ja Keskkonnainvesteeringute toetusel on tehtud perioodil 2013-2017 kaitsekorralduslikult oluliste liikide seireloendused juba 2/3 linnualadest, neid tegevusi korraldab EOÜ poolt Joosep Tuvi. Ülejäänud linnualade kordusinventuurid jätkuvad lähiaastatel. Kokku on Eestis 66 linnuala, mille kogupindala on 12 661 km², millest maismaa moodustab 5736 km² (13,2% Eesti maismaast).

Joonis 1. Natura2000 võrgustiku linnualade paiknemine Eestis. Alusinfo: keskkonnaregister.

Lisaks linnustiku seire korraldamisele on EOÜ seirekomisjon panustanud või tegelenud mitmete muude teemadega:

- 2012. aastal koostatud linnuseire andmevalimite analüüs näitas veekogudega seotud liikide ebapiisavat andmestikku, mistõttu tehti riigile ettepanek alustada järvelinnustiku seirega. Alates 2013. aastast on siseveekogude seire riikliku seire osaks ja lisaks alustati jäälinnuaastal 2014 vabatahtlikel loendustel põhineva jõelinnuseirega, mida osaliselt tehakse tellitava tööna riikliku seire raames.
- Koos linnukaitsekomisjoniga vaadati 2014.a üle ja täiendati „kaitsekorralduslikult oluliste liikide nimekirja“, mis sisaldab nüüd 167 kaitsealust ja/või haruldast liiki, kelle kohta kogutakse andmeid linnualade inventuuride jt välitööde raames.
- Osaleti linnudirektiivi aruande 2008-2013 koostamises, sh linnualade võrgustiku arvukuste ja trendide

leidmisel. Mitmed komisjoni liikmed andsid panuse arvukuste töörühmas.

- Komisjon on määranud mõned uued projektijuhid: Ingrid Aus ja Tiiu Tali fenovaatluste projektijuhiks; Joosep Tuvi siseveekogude linnustiku seire veduriks ja Uku Paal Euroopa linnualase EBBA2 koordinaatoriks <http://www.ebba2.info/>.
- Lindude seirest on tehtud ettekandeid, nt EOÜ suvepäevadel ja Estbirdingu koosolekul.

Lähiaastatel tuleb seiretemaatika fookusesse tugevamini tõsta lisaks pesitsusaegsele seirele ka rändlindude seire, sest Eestis on olulised rändveelindude peatuskohad ja see on meie oluline vastutusala. Lisaks on oluline arendada ja innustada vabatahtlikele loendustele tuginevaid linnuseireid.

Suur tänu kõikidele linnuseiretes osalejatele! Igäihe panus on oluline, sest iga lind loeb!